

A PATIENT, A HISTORY

Wat maakt een osteopathische behandeling effectief vanuit het perspectief van de patiënt?

Patrick van Dun

Eric Dobbelaere

Kennis inzake het perspectief van de patiënt over de doeltreffendheid van een osteopathische consultatie is essentieel voor het vaststellen van het succes ervan. Dit semi-gestructureerd gelegenheidsinterview van vijf patiënten wil hieromtrent een eerste indruk te verwerven.

Introductie

Om doeltreffend te zijn moet een gezondheidsinterventie "gericht zijn op het verbeteren van de gezondheid en het welzijn of op het verminderen van ziekte en aanverwante problemen".¹ Specifieker, wordt de doeltreffendheid van osteopathische behandelingen in de literatuur beschreven aan de hand van drie belangrijke resultaten: de verbetering van systemische- en lichaamsfuncties, de vermindering van pijn en de verbetering van biomechanische parameters.² De doeltreffendheid van een behandeling kan ook bepaald worden aan de hand van de betekenis die patiënten toekennen

aan de behandeling zelf. Het perspectief van de patiënt kennen is essentieel voor het vaststellen van het succes van een behandeling.

Hoe een patiënt een osteopathische consultatie ervaart en wat nu precies een osteopathische behandeling effectief maakt vanuit het perspectief van de patiënt werd reeds bestudeerd.^{3,4} Vermits er, voor zover ons bekend, geen vergelijkbaar onderzoek in België bestaat, wordt met deze bevraging van patiënten getracht om een idee te verkrijgen van hoe patiënten een consultatie bij hun osteopaat ervaren en welke plaats de osteopathie volgens hen inneemt binnen de gezondheidszorg.

Methode

Met dit semi-gestructureerd gelegenheidsinterview wordt het perspectief van vijf patiënten, uit de klinische praktijk van de auteurs, op hun ervaring met osteopathische consultaties beschreven. De vragen voor het interview werden deels overgenomen uit het onderzoek van Consorti et al.³ en Orrock⁴ en aangevuld met een bijkomende vraag om de plaats van de osteopathie in het zorglandschap te onderzoeken (Tabel 1).

De vragenlijst werd de patiënten toegestuurd in een template Word document, en na voltooiing hiervan werd er met elk van hen afzonderlijk een mondeling interview afgenomen. Hierbij werden de antwoorden overlopen en verdiept en eventuele onduidelijkheden weggenomen. De bekomen resultaten werden door de beide auteurs geanalyseerd en samenvattend in dit artikel gecommuniceerd. De analyse van de data gebeurde naar analogie van het onderzoek van Orrock⁴ als volgt: één onderzoeker (PvD) categoriseerde thema's naarmate ze tijdens meerdere lezingen

Vragen semi-gestructureerd interview

1. Met betrekking tot uw ervaring, wat denkt u over osteopathische zorg?
2. In uw ervaring, welke aspecten van uw gezondheidszorg worden beheerd door de osteopaat?
3. Hoe ervaar je een osteopathische consultatie (diagnose en behandeling)?
4. Op basis waarvan bepaalt u of de osteopathische behandeling die u kreeg effectief was of niet?
5. Denkt u dat de patiënt een rol heeft met betrekking tot de uitkomsten van een osteopathische behandeling? Zo ja, wat is de rol van de patiënt?
6. Hoe zou u osteopathie aan een vriend uitleggen? Aan uw huisarts?
7. Wat biedt u osteopathische zorg, hetgeen andere medische zorg u niet biedt?
8. Zou u nog iets willen toevoegen?

Tabel 1: Vragen semi-gestructureerd interview (deels overgenomen, vertaald en aangepast uit Consorti et al., 2020 en Orrock, 2016)

Code	Sex	Leeftijd	Ervaring OZ	Opleidingsniveau	Laatste reden voor consult
P1	M	72	28	Hoger onderwijs	Thoracale pijn en spijsverteringsstoornissen
P2	V	68	28	Hoger onderwijs	Bekkenpijn, hypertensie en palpitaties
P3	V	42	2	Hoger onderwijs	Coccygodynie (toestand na borstkanker, -reconstructie en darmperforatie)
P4	V	39	27	Hoger onderwijs	Cruralgie links en cervicalgie (toestand na megaheupprothese na Ewingsarcoom in 1996)
P5	M	60	11	Hoger onderwijs	Lumbalgie (toestand na fixatie L4-L5-S1 in 2012)

Tabel 2: Karakteristieken van de geïnterviewden M: man; V: vrouw; OZ: osteopathische zorg in jaren

duidelijk werden door herhaling in twee niveaus (sub- en meta-) en het proces werd beoordeeld en gecontroleerd door de tweede onderzoeker (ED) om ervoor te zorgen dat ze goed vertegenwoordigd waren in de transcripties en plausibel waren. Alle patiënten waren op de hoogte en duidelijk geïnformeerd over het opzet van dit interview en gaven hun toestemming hiervoor. De definitieve transcripties werd hen toegezonden voor nazicht, waarna ze individueel nog aanpassingen konden aanbrengen.

Resultaten

Vijf personen uit de klinische praktijken van de auteurs, die zich bereid verklaarden voor dit interview hadden een twee tot 28-jarige ervaring met osteopathische zorg. De redenen voor osteopathische zorg over de tijd waren heterogeen voor alle personen, waardoor enkel de laatste reden voor consultatie werd opgetekend. De karakteristieken van de geïnterviewden worden weergegeven in Tabel 2. Uit de gegevens kwamen 13 subthema's naar voren die werden gegroepeerd in vier metathema's (Tabel 3).

Keuze van de patiënt voor osteopathie

Hoewel sommige deelnemers hun osteopaat consulteerden voor meer dan enkel maar pijnlijke spieren of gewrichten, staat pijn en in mindere mate mobiliteit en functionaliteit in het middelpunt van hun consultatiemotief, waarbij ook het wegnemen van blokkades door twee deelnemers wordt vermeld.

Alles wat te maken heeft met het bewegingsstelsel (botten, gewrichten, spieren ...). Alles wat met pijn en mobiliteit te maken heeft. (P3)

Chronische, regelmatig terugkomende pijn ... (P4)

Eén deelnemer koppelt hier meteen ook een psychische component als gevolg van chronische pijn aan en de ervaring van twee andere deelnemers met osteopathie heeft geleerd dat ze met hun psyche ook als primaire indicatie bij de osteopaat terecht kunnen.

Osteopathie wordt door één deelnemer beschreven als een laatste redmiddel van een zoektocht die via vele andere zorgberoepen zonder succes uiteindelijk voerde tot osteopathische zorg met succes.

De huisarts wist het niet en kon niet verder helpen. Dan een verwijzing naar een gynaecoloog: niets gevonden? De darmspecialist kon ook niets vinden. Dan van de huisarts een verwijzing naar de kinesist zonder succes, en dan pas een verwijzing van de kinesist naar de osteopaat die mij uiteindelijk kon verder helpen. (P3)

In de vergelijking met andere zorg wordt ook vrijwel steeds het woordje "anders" gebruikt.

In het begin anders dan je gewend bent van bijvoorbeeld een kinesist, dus een beetje onwennig, maar dat verandert snel ... De manier van aanpak is anders: enkel een bepaald lichaamsdeel en lokale oefeningen voor dat lichaamsdeel bij de kinesist. Bij de osteopaat wordt naar alles gekeken. (P3)

Twee deelnemers consulteerden vooraf ook eens een chiropractor. Eén had ronduit slechte ervaringen met chiropractie en de andere beschrijft de osteopathie als:

"In de vergelijking met andere zorg wordt ook vrijwel steeds het woordje "anders" gebruikt."

Metathema's	Subthema's
Keuze van de patiënt voor osteopathie	<ul style="list-style-type: none"> - Indicatie's - Als laatste redmiddel - Vergelijkingen met andere zorg
Gedeelde ervaringen m.b.t. de osteopathische consultatie	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene ervaring - Preventief - Holistisch - Op zoek naar de oorzaak - Diagnostisch
Effectieve zorg op maat	<ul style="list-style-type: none"> - Op maat van de patiënt - Effectiviteit - Karakteristiek
Therapeutische relatie	<ul style="list-style-type: none"> - Belang van communicatie - Zich open stellen

Tabel 3: Thematische analyse: indeling in subthema's gegroepeerd in metathema's

... een zachtere, grondige aanpak en meer aandacht voor het omliggende weefsel onderscheid osteopathie zich ook van de chiropraxie. (P5)

Vier deelnemers vergeleken ook de osteopathie met de huisartsgeneeskunde, waarbij ze vooral de symptomatische aanpak via medicatie van de huisarts op de korrel namen. Twee deelnemers verwoorden het als volgt:

Een osteopaat behandelt en een huisarts niet, die schrijft een pilletje voor. (P1)

Ik zeg altijd aan mijn vrienden dat een osteopaat uw lichaam veel beter analyseert en aanvoelt dan een huisarts. Het onderzoek gebeurt ook op een gans andere manier door de manipulatie voelt de osteopaat waar de problemen zitten en kan er veel directer gewerkt worden... het alternatief osteopathie, goede voeding, en beweging is veel effectiever. (P2)

Hoewel P2 haar antwoord niet beperkte voor musculoskeletale klachten, deed P1 dit wel.

“Alle deelnemers hadden als patiënt zeer positieve ervaringen met osteopathie.”

Gedeelde ervaringen met betrekking tot de osteopathische consultatie

Alle deelnemers aan het interview hadden als patiënt zeer positieve ervaringen met osteopathie. Vier deelnemers maken er de gewoonte van om regelmatig hun osteopaat te consulteren vanwege

een chronische klacht of om de eenvoudige reden dat een (twee-)maandelijkse consultatie hen meer comfort geeft, een groter welzijn verschaft, een boost geeft, e.d.

Ik beschouw het, net zoals regelmatige controle bij huisdokter, dermatologe, oogarts, een bloedanalyse een onderdeel van een preventieve gezondheidsanalyse en remedie, vooral naarmate de ouderdom vordert. (P1)

De holistische aanpak van de osteopaat wordt door alle deelnemers steevast vernoemd. Hierbij wordt vermeld dat de osteopaat het lichaam in zijn geheel bekijkt en het veel meer in de diepte benadert.

Bij een osteopaat wordt het lichaam meer in zijn geheel betracht; het was heel raar om te ervaren dat de buik een invloed zou kunnen hebben op de heup en dat er daarna even naar de schouder gekeken werd. (P3)

Een ander aspect dat in deze holistische aanpak naar voor komt en door meerdere deelnemers op een verschillende manier wordt vermeld, is het op zoek gaan naar de oorzaak.

Osteopathie is een behandeling die uw probleem bij de basis aanpakt. Het is geen lapmiddel zoals een pijnstillers. (P4)

Hoewel één deelnemer het diagnostische deel van de osteopathische consultatie niet echt voor zich ontdekte, verwoordt een andere deelnemer het als volgt, en koppelt meteen de palpatorische vaardigheden aan het diagnostisch proces:

Diagnostisch effectiever en juist dan een huisarts ... Het verbaast mij telkens weer dat de osteopaat zo snel weet waar je een probleem hebt, gewoon door te voelen. (P2)

Effectieve zorg op maat

De deelnemers ervoeren osteopathische zorg als een zorg op maat van hun klacht en context. Voor één deelnemer was het afstemmen van de interventie duidelijk als een reeks technieken die in verschillende situaties werden gebruikt.

De resultaten van de behandeling die de deelnemers meldden waren meestal vermindering van pijn en grotere mobiliteit, maar omvatten ook verbeterde algemene functionaliteit, en algemeen welzijn. Deze citaten illustreren het brede scala aan gemelde resultaten waaraan de deelnemers de effectiviteit van de behandeling uitmaakten:

Hoe ik me achteraf zowel lichamelijk (pijnpunten) als geestelijk (rust) voel. (P1)

Op basis van het algemeen welbevinden na de behandeling en de goede nachtrust die er telkens volgt na een behandeling ben ik 100% overtuigd van de effectiviteit ervan. (P2)

Als de klachten verminderen (ook op langere termijn), in mijn geval de pijn. (P3)

Als het stappen weer vlotter gaat, als de hoofdpijn, de spierpijn verdwenen is en als het slapen weer als een roosje gaat... Een effectieve osteopathische behandeling laat zich in alles doorschemeren ... Een hoopgevend moment van reset voor het lichaam. (P4)

Osteopathie zorgt ervoor dat ik in het drukke dagelijkse leven verder kan functioneren zonder inname van geneesmiddelen en pijnstillers. (P5)

Eén deelnemer spreekt nog het oplossen van klachten aan die oorspronkelijk niet tot het consultatiemotief hoorden en waarvan ze niet bewust was tot wanneer een osteopathische consultatie toch beterschap bracht.

Het kan volgens mij ook problemen oplossen waarvan je niet eens wist dat er een oplossing was. (P4)

Het kenmerkende van osteopathische zorg zien de deelnemers aan dit interview vooral als het bieden van directe oplossingen aan de basis van het probleem zonder medicatie. Ook de overkoepelende visie van de osteopaat wordt nogmaals in de kijker gezet:

Voor mijn pijn moest ik apart naar een neuroloog, kinesist, gynaecoloog ... die alles enkel vanuit hun eigen vakgebied zagen en het probleem niet konden oplossen. (P3)

Therapeutische relatie

De deelnemers zien de communicatie met hun osteopaat als een belangrijk element in het succes van hun behandeling. Vooral voor een goede diagnosestelling zien ze het van groot belang dat de patiënt communicatief actief meewerkt. Twee deelnemers merken op dat men zich dient open te stellen voor een osteopathische consultatie. Dit openstellen wordt door één deelnemer gezien als een voorwaarde voor een wederzijdse klik tussen osteopaat en patiënt waarbij deze het resultaat van de zorg kan beïnvloeden. Ze denkt ook wel dat er een zeker geloof gekoppeld is aan dit openstellen, in die zin dat een geloof aan

de zorg die men ontvangt ook tot een beter resultaat kan leiden. Ze koppelt dit openstellen niet enkel aan osteopathische zorg maar aan elke soort van medische zorg. Twee deelnemers zien dit openstellen ook als een voorwaarde om tot een consultatie bij een osteopaat te komen. Eén deelnemer ziet openstaan voor de behandeling ook als voorwaarde om je te kunnen ontspannen tijdens de behandeling.

Twee deelnemers vermeldden de interactie van de therapeutische relatie met hun huisarts en hun osteopaat, waarbij ze beiden aangeven dat hun huisarts weet heeft van de consultaties bij de osteopaat maar dat er hier geen uitwisseling rond bestaat.

Mijn huisarts weet wel dat ik behandeld word maar ik betrek hem daar niet in. (P5)

Eén deelnemer is van mening dat de lengte van de therapeutische relatie ook de efficiëntie van de zorg beïnvloed.

Hoe langer je bij dezelfde osteopaat gaat hoe beter die ook je lichaam leert kennen en je dus ook steeds gericht kan helpen. (P2)

Ze besluit:

Door de jarenlange bezoeken is er ook een fijne vriendschappelijke relatie tot stand gekomen. Het is telkens een aangenaam bezoek en ik kan er ook al eens wat meer vertellen dan ik aan mijn huisarts zou toevertrouwen. (P2)

Discussie

De bevindingen van deze studie, samen met de enquêtes uitgevoerd bij osteopaten in België,⁵ wijzen er verder op dat osteopathische zorg een multimodale aanpak inhoudt. De deelnemers ervoeren een interne consistentie in de ervaring die de beoordeling van het hele lichaam, het verbinden van meerdere lichaamsregio's, een diepgaand onderzoek, het aanwenden van meerdere manuele technieken, educatie over hun aandoening(en) en advies over lichaamsbeweging en levensstijlstrategieën omvatte. In vergelijking met andere vormen van gezondheidszorg lijken de deelnemers

osteopathische zorg te ervaren als een meer systemische benadering van de persoon die niet enkel hun klachten op een zeer effectieve manier aanpakt maar ook terug meer mobiliteit en functionaliteit aanbiedt. De invloed van osteopathische zorg lijkt ook een effect te hebben gehad op hun psychisch welzijn en op functies waarvan ze eerst niet bewust waren. Hiermee stemmen de resultaten in grote mate overeen met deze uit andere studies.^{3,4}

Dit gelegenheidsinterview van slechts vijf patiënten uit de klinische praktijk van beide auteurs is uiteraard niet representatief en heeft tal van beperkingen. De personen die ermee instemden te worden geïnterviewd kunnen waarschijnlijk als tevreden cliënten bevooroordeeld geweest zijn. Zoals bij alle kwalitatieve gegevens zijn de interviews en de thema's die daaruit voortvloeien subjectieve ervaringen van de geïnterviewden en de interviewer.

Toch dragen de gegevens uit deze kleinschalige studie bij aan wat er reeds bekend is over osteopathische zorg vanuit de ervaring van patiënten, en kunnen in combinatie met andere gegevens bijdragen aan de ontwikkeling van een authentiek model van osteopathische zorg dat op zijn effectiviteit kan worden getest.

1. Gottfredson DC, Cook TD, Gardner FE, et al. Standards of evidence for efficacy, effectiveness, and scale-up research in prevention science: next generation. *Prev Sci.* 2015;16 (7):893-926.

2. Steel A, Sundberg T, Reid R, et al. Osteopathic manipulative treatment: a systematic review and critical appraisal of comparative effectiveness and health economics research. *Musculoskeletal Sci Pract.* 2017;27:165-175.

3. Consorti G, Marchetti A, De Marinis MG. What Makes an Osteopathic Treatment Effective From a Patient's Perspective: A Descriptive Phenomenological Study. *J Manipulative Physiol Ther.* 2020 Nov-Dec;43(9):882-890. doi: 10.1016/j.jmpt.2020.02.003. Epub 2020 Sep 1. PMID: 32883530.

4. Orrock PJ. The patient experience of osteopathic healthcare. *Man Ther.* 2016 Apr;22:131-7. doi: 10.1016/j.math.2015.11.003. Epub 2015 Nov 24. PMID: 26718053.

5. van Dun PLS, Verbeeck J, Arcuri L, Esteves JE, Cerritelli F. The Profile of Belgian Osteopaths: A Cross-Sectional Survey. *Healthcare.* 2022; 10(11):2136. doi.org/10.3390/healthcare10112136

